

ČUVAJMO
ŠUME

ZELENI HODOGRAM:

USMJERENJA ZA ŠUMOVITIJU
BUDUĆNOST FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

LISTA SKRAĆENICA

BD – Brčko Distrikt

BiH – Bosna i Hercegovina

FBiH – Federacija Bosna i Hercegovina

FMPVŠ – Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Federacije Bosne i Hercegovine

KM – konvertibilna marka

m³ – kubni metar

MPVŠ RS – Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike
Srpske

RS – Republika Srpska

ŠK – šumska krađa

KLJUČNE DEFINICIJE

Čuvar šuma – je ovlaštena službena osoba unutar organizovane (čuvarske) službe koja osigurava neposrednu zaštitu šuma – čuvanje šuma od protupravnoga prisvajanja i korištenja, šumskih požara i drugih elementarnih nepogoda, biljnih bolesti i štetočina, kao i drugih protuzakonitih radnji.

Illegalna sječa – je svaka sječa koja se izvrši u državnim ili privatnim šumama bez odobrenja nadležnog organa.

Inventura šuma – je sistematičan proces prikupljanja, analize i dokumentacije podataka o različitim karakteristikama šumskih resursa na određenom području s ciljem pružanja pouzdanih informacija o stanju šuma.

Korisnik šume – je šumskoprivredno društvo u državnom ili većinskom državnom vlasništvu koje na osnovu ugovora zaključenog u skladu sa odredbama zakona o šumama obavlja poslove gospodarenja državnim šumama i stavlja drvo i nedrvne šumske proizvode u promet.

Šumski ekosistem - je dinamičan i međuzavisan kompleks zajednica biljaka, gljiva, životinja i mikroorganizama i njihovog neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna cjelina.

Šumskoprivredna osnova – je dugoročni planski akt - elaborat koji sadrži podatke o svim državnim i privatnim šumama i koji propisuje sve radove koji će se odvijati u šumama u narednih deset godina i to: sječu, pošumljavanje, izgradnju cesta i objekata, zaštitu šuma i ostalo.

Šumskoprivredno društvo/šumskogospodarsko društvo - svako pravno lice registrovano za šumarstvo, koje je u skladu zakonom o šumama, osnovano za gospodarenje određenim područjem državnih šuma.

”

Ilegalna sječa
ugrožava našu
klimu, šteti ljudima i
prirodnom svijetu.
Moramo, i možemo,
promijeniti ovaj
trend.

JANE GOODALL

PREDGOVOR

Dragi građani i građanke,

Imamo zadovoljstvo predstaviti vam brošuru „Zeleni hodogram: Usmjerenja za šumovitiju budućnost Federacije Bosne i Hercegovine“. Ova elektronska brošura je alat koji će vas potaknuti na djelovanje i osnažiti svijest o očuvanju naših dragocjenih prirodnih resursa i okoliša općenito.

U srcu ove brošure krije se duboka briga za naše šume i šumske ekosisteme. Cilj brošure je približno prikazati opseg problema nelegalnih aktivnosti, ukazati na neophodnost suočavanja sa istim i neophodnost zajedničkog djelovanja kako bismo zaštitili naše šume od degradiranja.

Upoznat ćemo vas s institucionalnim i pravnim okvirom sektora šumarstva u našoj zemlji. Razjasnit ćemo postojeće propise koji su temelj za zaštitu naših šuma i okoliša. Ova saznanja omogućit će nam bolje razumijevanje važnosti očuvanja šumskih ekosistema i potaknuti nas na djelovanje u skladu s propisima.

Nadalje, istražili smo utjecaj ilegalnih aktivnosti na našu prirodu i nas same. Kroz zvanično utemeljene podatke, bit će jasno prikazano kako te aktivnosti ne samo da narušavaju šumske ekosisteme i u njima sadržanu biološku raznolikost, već imaju i ozbiljan utjecaj na našu svakodnevicu i kvalitetu života.

Sada kada imate priliku nadograditi saznanja o problemu nelegalnih aktivnosti želimo vas potaknuti na djelovanje. U brošuri su pružene smjernice o tome kako svaki građanin može pomoći u očuvanju šuma i okoliša. Male akcije i svjesne odluke koje svako od nas može donijeti mogu imati značajan učinak na dugoročnu održivost šumskih ekosistema u Bosni i Hercegovini (BiH).

Uz smjernice, donijet ćemo vam i inspiraciju kroz prikaze primjera dobre prakse, uspješnih projekata i pozitivnih inicijativa koje su već izmijenile naše okruženje na bolje. Ovi primjeri služe kao poticaj da je svaki korak bitan na stazi očuvanja naših šuma, jednog od najvećih prirodnih bogatstava BiH!

Pridružite nam se na putu za šumovitiju, zeleniju i zdraviju budućnost nas i naših budućih generacija!

FEA – Inicijativa za šumarstvo i okoliš

SADRŽAJ

Lista skraćenica	2
Ključne definicije	3
Šumski ekosistemi u Federaciji Bosne i Hercegovine	6
Institucionalni i pravni okvir sektora šumarstva u Federaciji Bosne i Hercegovine	8
Nelegalne aktivnosti u šumarstvu (F)BiH	12
Planske vs. ilegalne sječe	14
Utjecaj nelegalnih aktivnosti u šumarstvu na prirodu i ljude	16
Smjernice za građane – Koraci u očuvanju šuma	18
Primjeri dobre prakse/(ne)dijalog vlasti i lokalne zajednice	20
LIFE PROJEKAT - NOVA ŠUMA (eng. NEW FOREST), ENGLSKA - ZAJEDNIČKA VIZIJA ZA USPJEŠNU ZAŠTITU	20
HRABRE GRAĐANKE KRUŠČICE – ZABRANA IZGRADNJE MINI HIDROELEKTRANA	21
EKOLOŠKI PROTESTI U BEOGRADU, SRBIJA – GRAĐANSKA REVOLUCIJA	22
KAMPANJA „SAVE ROSIA MONTANA“ U RUMUNIJI – GRAĐANI U BORBI PROTIV NELEGALNE SJEČE	23

”

„Ako se uhvatimo u koštac s krčenjem šuma na pravi način, koristi će biti dalekosežne - veća sigurnost u hrani, poboljšani životni standardi za lokalne zajednice, prosperitetnije ruralne ekonomije, i prije svega, stabilnija klima.“

PAUL POLMAN

ŠUMSKI EKOSISTEMI U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Generalno, šumski ekosistemi u BiH predstavljaju ključan dio njezine prirodne baštine i općenito igraju važnu ulogu u održavanju ekološke ravnoteže i biološke raznolikosti. Šumski ekosistemi variraju od nizinskih listopadnih šuma hrasta, graba i bukve, do visinskih crnogoričnih šuma s dominantno prevladajućim šumama bora i jele. Osim toga, močvarna i riječna staništa doprinose raznolikosti i bogatstvu biološkog života u ovim ekosistemima. BiH je poznata po prisutnosti brojnih endemičnih i zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta koje su vezane uz ova šumska staništa. Prema podacima II Nacionalne inventure šuma na velikim površinama u BiH, šume i šumska zemljišta u BiH pokrivaju više od 60% ukupne površine zemlje, što je čini jednom od najšumovitijih zemalja u Evropi.

Šume i šumska zemljišta u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) zauzimaju površinu od oko 1.518.466 ha, od toga su u državnom vlasništvu 1.241.336,1 ha ili 82%, a u privatnom vlasništvu i vlasništvu drugih pravnih lica oko 277.130 ha ili 18%. Šume se razvrstavaju ne samo prema vlasništvu, već i prema njihovoj namjeni. Prema toj klasifikaciji, možemo identificirati tri glavne vrste šuma: privredne šume, zaštitne šume i šume posebne namjene. U FBiH, šumarstvo se temelji na nekoliko ključnih principa, uključujući održivo upravljanje, zaštitu prirodne strukture i biološke raznolikosti šuma te kontinuirano unapređenje ekonomske održivosti i općih koristi koje šume pružaju.

Važnost šumskih ekosistema u FBiH ogleda se i u nizu ekoloških, ekonomskih i socioloških koristi koje pružaju. Prvenstveno, šume igraju ključnu ulogu u regulaciji vodnih tokova, sprečavanju pojave erozije tla te filtriranju i čišćenju vode. Također, šume imaju značajan doprinos u ublažavanju klimatskih promjena, budući da apsorbiraju znatne količine CO₂ iz atmosfere tokom procesa fotosinteze.

Sociološke funkcije šuma omogućavaju odvijanje naučnih istraživanja, obrazovanja, razvoj turizma, odvijanja različitih tipova rekreacije, opuštanja i odmaranja, kao i zaštitu naseljenih područja i infrastrukture od prirodnih nepogoda te unapređuju kvalitet života stanovništva.

Ekonomska važnost šumskih ekosistema u FBiH ogleda se prvenstveno kroz proizvodnju i prodaju drvne mase, finansiranje obnove šuma, ostvarenje prihoda od prodaje drveta te zapošljavanje velikog broja osoba u sektoru šumarstva. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u sektoru šumarstva FBiH u 2021. godini bilo je ukupno 5.419 zaposlenih.

INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR SEKTORA ŠUMARSTVA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Generalno, u kontekstu administrativne strukture, BiH je decentralizirana država, što u krajnjoj liniji rezultira fragmentiranom šumarskom politikom. Entiteti (FBiH i Republika Srpska (RS)), Brčko Distrikt (BD), te deset kantona u FBiH - imaju ključnu ulogu u upravljanju i gospodarenju šumskim resursima. Država BiH nema opću šumarsku politiku niti jedinstveni legislativni okvir za sektor šumarstva.¹

U Ustavu FBiH, posebno u Dijelu III koji govori o podjeli nadležnosti između Federacije i kantona, navedeno je da Federacija ima isključivu nadležnost za ekonomsku politiku i politiku korištenja zemljišta na federalnom nivou. Ipak, i Vlada Federacije i kantonalne vlade imaju ovlasti u pogledu politike zaštite okoliša i upravljanja prirodnim resursima. Ove ovlasti mogu se, prema potrebi, provoditi zajednički, odvojeno ili putem koordinacije između kantonalnih vlasti i Vlade FBiH.

Na federalnom nivou, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ima Sektor za šumarstvo i lovstvo. Unutar ovog sektora, Federalna uprava za šumarstvo upravlja šumarskim pitanjima, a Inspektorat šumarske inspekcije osigurava usklađenost s zakonodavstvom o šumama.

Na kantonalnom nivou, svaki kanton ima svoju Kantonalnu upravu za šumarstvo. Ove uprave imaju ključnu ulogu u kontroli aktivnosti kantonalnih šumskoprivrednih društava i pružanju podrške privatnim šumovlasnicima. Kontrola bespravnih sječa i zaštita šumskih resursa su također dio njihovih odgovornosti. Važno je napomenuti da je i dalje prisutno ustavno uređenje gdje svaki kanton ima svoje šumskoprivredno društvo koje gospodari šumama unutar svojih granica.

Na temelju Odluke Ustavnog suda FBiH donesene 14. aprila 2009. godine („Službene novine FBiH“ br. 36/09), Zakon o šumama („Službene novine FBiH“ br. 20/02, 29/03 i 37/04) prestao je važiti od 27. novembra 2009. godine. Kao privremeno rješenje dok se ne donese novi zakon o šumama, Vlada FBiH je usvojila Uredbu o šumama („Službene novine FBiH“ br. 83/09, 26/10, 33/10 i 38/10).

U skladu s odlukom Ustavnog suda FBiH, broj U-28/10 od 23. marta 2011. („Službene novine FBiH“ br. 34/11), Uredba o šumama je bila na snazi do 6. decembra 2011. godine. S obzirom na činjenicu da novi zakon o šumama još nije usvojen, sektor šumarstva trenutno nije obuhvaćen odgovarajućom pravnom regulativom na nivou FBiH. Razlog stavljanja van snage Zakona o šumama FBiH iz 2002. godine („Službene novine FBiH“, broj 20/02, 29/03 i 37/04) je bilo neslaganje između njegovih odredbi i Evropske povelje o lokalnoj samoupravi.

Ovaj sukob je doveo do zahtjeva Saveza općina i gradova u FBiH da Ustavni sud donese odluku o usklađivanju zakona sa poveljom. Sud je prepoznao potrebu za usklađivanjem kako bi se osiguralo poštivanje prava i vitalnih interesa lokalnih zajednica. Ovaj slučaj ukazuje na izazove u postizanju konsenzusa unutar političkog okruženja u BiH generalno. Nesuglasice između zakonodavstva i međunarodnih obaveza dodatno su podcrtale potrebu za sveobuhvatnim pristupom i inkluzivnim dijalogom u procesu usklađivanja i reformi zakonodavstva. Važnost usklađivanja sa modernim ekološkim i društvenim normama, zajedno sa zahtjevima međunarodnih ugovora, čini ovakve korake neophodnim kako bi se osigurala održiva uprava šumskim resursima i ispunile međunarodne obaveze.

Vlada FBiH je nakon usvajanja Prijedloga Zakona o šumama (broj 02-02-1264/16 od 17.07.2017. godine) isti uputila u parlamentarnu proceduru, međutim Prijedlog je povučen na 25. redovnoj sjednici Zastupničkog doma parlamenta FBiH održanoj 25.09.2021. godine, jer isti nije izrađen u skladu sa stručnim i naučnim parametrima iz oblasti šumarstva. Tokom 2022. godine Prijedlog zakona o šumama dvaput je bio uvršten na dnevni red sjednica Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamenta FBiH. Međutim, u oba slučaja, iz neobjašnjivih razloga, Prijedlog zakona je uklonjen s dnevnog reda. U istom periodu, primljeni su i amandmani na tekst Prijedloga zakona te dalje prosljeđeni Zastupničkom domu i Domu naroda Parlamenta FBiH. U 2023. godini nema novih informacija o promjenama u statusu ovog prijedloga.

Svi kantoni u FBiH, osim Hercegovačko-neretvanskog kantona, primjenjuju kantonalne zakone o šumama:

- Zakon o šumama Bosansko-podrinjskog kantona ("Službene novine BPK", br. 04/13, 05/13, 13/19, 15/19, 09/21, 08/22)
- Zakon o šumama Kantona 10 ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj: 4/14)
- Zakon o šumama Kantona Sarajevo ("Službene novine KS" br. 5/13 i 10/21)
- Zakon o šumama Posavskog kantona ("Narodne novine Županije Posavske", br. 03/17)
- Zakon o šumama Srednjobosanskog kantona ("Službene novine SBK/KSB", br. 5/14, 12/15, 8/16, 7/18 i 14/20)
- Zakon o šumama Tuzlanskog kantona ("Službene novine TK" br. 9/12, 17/13, 2/15, 7/17 i 8/20)
- Zakon o šumama Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik USK", broj: 22/12, 16/16, 12/17, 25/17 i 4/19)
- Zakon o šumama Zapadno-hercegovačkog kantona ("Narodne novine ŽZH", br. 08/13)
- Zakon o šumama Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine ZDK", br. 08/13 i 01/15)

Gore navedenim zakonima je propisano da kantonalne uprave za šumarstvo vrše upravne i druge stručne poslove, a da su korisnici šuma šumskoprivredna društva u državnom ili većinskom državnom vlasništvu te da zajedno sa šumarskom inspekcijom prate stanje šume i obim štete te o tome izvještavaju kantonalne uprave. Vlasnici šuma u privatnom vlasništvu su pravna i fizička lica, što dokazuju izvodom iz zemljišnih knjiga.

U okviru gore opisanog, složenog sistema upravljanja i gospodarenja šumama u FBiH, dužnosti inspektora (koji djeluju u okviru Kantonalnih uprava za inspeksijske poslove) i čuvara šuma prema zakonima o šumama, predstavljaju vitalnu kariku u očuvanju i racionalnom korištenju ovih prirodnih resursa. U nastavku slijedi pregled ključnih poslova/dužnosti inspektora i čuvara šuma u vezi sa temom ilegalnih aktivnosti u šumarstvu:

DUŽNOSTI INSPEKTORA	DUŽNOSTI ČUVARA ŠUMA
Pregledaju šumskogospodarske/šumskoprivredne osnove i planove upravljanja šumama	Rade na sprečavanju nelegalne sječe drveta iz šume
Vode inspeksijski nadzor po službenoj dužnosti i po zahtjevu svih fizičkih i pravnih lica	Rade na sprečavanju nelegalne sječe drveta iz šume
Pismeno obavještavaju podnosiocе zahtjeva o utvrđenom stanju i preduzetim mjerama	Sprečavaju ubiranje i sakupljanje nedrvnih šumskih proizvoda i stavljanje istih u promet
Pregledaju izvršenja svih radova koji su predviđeni u hitnim slučajevima, u kojima bi mogla nastupiti šteta po opći interes	Sprečavaju bespravnu izgradnju u šumi i na šumskim zemljištima
Provode mjere za sprečavanje šteta i propisnog uspostavljanja i održavanja šumskog reda	Evidentiraju bespravno posječena stabla u propisane obrasce i obilježavaju ih
Upoznaju javnost sa utvrđenim stanjem šuma i o preduzetim mjerama na otklanjanju nedostataka	Legitimišu sva lica zatečena u vršenju prekršajnih radnji
Sarađuju sa inspeksijskim organima iz drugih oblasti, pravosudnim organima i organima policije	Podnose krivičnu prijavu, uz zapisnik ²

² U Kantonu Sarajevo, Unsko-sanskom, Tuzlanskom i Srednjobosanskom kantonu, čuvari šume (čuvarske službe) su odgovorni kantonalnim šumarskim preduzećima u čijem sastavu se nalaze, dok u Hercegovačko-neretvanskom i Zeničko-dobojskom kantonu se nalaze pod nadležnošću kantonalnih uprava za šumarstvo odnosno resornih ministarstava.

NELEGALNE AKTIVNOSTI U ŠUMARSTVU (F)BIH

Nelegalne aktivnosti u šumarstvu obuhvataju širok spektar nezakonitih praksi koje uključuju nedopuštene aktivnosti povezane s eksploatacijom šumskih resursa. One predstavljaju kršenje zakonskih propisa i regulativa koje su namijenjene zaštiti šuma, očuvanju biološke raznolikosti i podržavanju održivog gospodarenja šumama. Prema FEA istraživanju, u okviru projekta „Regionalna akcija za borbu protiv kriminala i korupcije u šumarstvu“³ prisutni oblici nelegalnih aktivnosti u šumarstvu (F)BiH su sljedeći:

- Ilegalne sječe
- Krađa šume u privatnom vlasništvu
- Bespravan promet drvetom
- Uzurpacija šuma i šumskog zemljišta
- Utjecaj politike na poslovanje preduzeća/institucije
- Podmićivanje i korupcija
- Nedovoljna kontrola nad radovima izvođača
- Favoriziranje pojedinih izvođača radova
- Nepoštivanje planirane dinamike i intenziteta sječa
- Korištenje službene opreme i sredstava rada u privatne svrhe
- Namještanje javnih nabavki i tendera
- Krađa drveta sa stovarišta
- Preklasiranje šumskih drvnih sortimenata – ŠDS
- Prevelik intenzitet doznake stabala u sanitarnoj sječi
- Zaključivanje ugovora na štetu preduzeća
- Prikazivanje nerealiziranih šumsko-uzgojnih radova
- Namjerno loženje vatre na šumskom zemljištu/
podmetanje požara
- Bespravno odlaganje otpada/divlje deponije.

Najčešći oblik nelegalnih aktivnosti u šumarstvu u (F)BiH su ilegalne sječe, koje predstavljaju izražen višedecenijski problem uzrokovan prvenstveno lošom socio-ekonomskom situacijom i korupcijom unutar sektora šumarstva⁴.

**Nije poznata ukupna
količina nelegalno
posječene drvene mase u
FBiH (FMPVŠ, 2022).**

³ Više informacija dostupno na <https://watchtheforests.org/bs/>

⁴ Informacija o gospodarenju šumama u FBiH za 2021. godinu i planovima za gospodarenje u 2022. godini, FMPVŠ, 2022.

Prema preliminarnim podacima iz II Nacionalne inventure šuma (prema Metodici na osnovu premjera svježih registrovanih i neregistrovanih panjeva), oko 21% posječenog drveta nije registrovano, odnosno ima karakter ilegalnih sječa.

U periodu od 2017. do 2021. godine ukupan broj podnesenih prekršajnih i krivičnih prijava iznosi 14.552 od čega je presuđeno ukupno 6.086 prijava, što čini manje od 50 procenata. Evidentirana količina bespravno posječenog drveta u istom periodu je 101.477 m³, a najveća količina evidentirana je u 2018. godini i to 22.675 m³. Za pomenuti period se procjenjuje da je ukupna materijalna šteta iznosila nešto više od 7,6 miliona KM, od čega u 2020. godini najviše - više od 1,6 miliona KM (FMPVŠ, 2022).

U 2021. godini broj podnesenih prekršajnih i krivičnih prijava za ilegalne sječe, bespravan promet i bespravno zauzimanje zemljišta u FBiH iznosio je 2.266, a presuđeno je 1.178 predmeta, odnosno 51,99% od ukupno podnesenih prijava, što je i najveći procenat u posljednjih 20 godina (FMPVŠ, 2022).

Od ukupne registrovane štete po prijavama u iznosu od 1.186.534 KM u 2021. godini naplaćen je iznos od 48.873 KM ili 4,12%, dok je iznos kazni po prijavama za FBiH, zabilježen u visini od 224.264 KM, a naplaćeno je samo 48.873 KM ili 21,79% (FMPVŠ, 2022).

⁵ Ovi podaci izuzimaju Hercegovačko-neretvanski kanton iz kojeg se nadležnim institucijama ne dostavljaju statistički pokazatelji nelegalnih aktivnosti u šumarstvu.

PLANSKE VS. ILEGALNE SJEČE

Planske/legalne sječe, njihov obim i intenzitet se planiraju na osnovu dugoročnog planskog dokumenta koji se zove šumsko-privredna osnova (ŠPO), a koja se izrađuje za period od deset godina. Ovaj planski dokument sadrži također podatke o šumsko-uzgojnim mjerama, radove na zaštiti šume te plan upravljanja za period od deset godina.

Plan sječa predstavlja strateški dokument koji specificira konkretne smjernice i ciljeve za sječju drveća u šumskom području. Ovaj plan obuhvata detaljne informacije o lokacijama sječe, vrstama drveća koje će se sjeći, količinama sječe, vremenskim okvirima i metodama sječe. Svrha plana sječe je osigurati održivo upravljanje šumskim resursima, ekonomske i ekološke ciljeve te usklađenost s zakonima i propisima.

Realizacija plana sječa ima značajan utjecaj na kvalitet i stanje šumskog fonda te doprinosi stadiju maksimalne proizvodnje, stabilnosti i mogućnosti prirodne ili vještačke obnove šuma.

Način na koji se može prepoznati da li je stablo legalno posječeno jeste uočavanje posebne (obojene) oznake/pločice, koja može biti nalijepljena na panj ili deblo stabla i sadrži informacije kao što su broj dozvole za sječju te skraćenicu za šumski odjel kojim upravlja šumskoprivredno društvo.

Fotografije koje prikazuju plansku/legalnu sječju:

Čuvari šuma pri otkrivanju ilegalnih sječa u državnim i privatnim šumama koriste šumarski čekić koji na jednoj strani ima pečat kvadratnog oblika. U gornjoj polovici pečata upisuje se velikim štampanim slovima skraćeni naziv kantona, a u donjoj polovici pečata kolobroj i oznaka ŠK. Obilježavanje se vrši na poprečnom presjeku i na žilištu panja. Broj panja i kubikaža se obilježava u knjigu panjeva za državne i privatne šume.

Fotografije koje prikazuju ilegalne sječe drveta (sa lijeve strane neevidentirana ilegalna sječa, sa desne strane evidentirana).

UTJECAJ NELEGALNIH AKTIVNOSTI U ŠUMARSTVU NA PRIRODU I LJUDE

Rastući obim i posljedice korupcije i nelegalnih aktivnosti u šumarstvu naglašavaju značajnu povezanost između krčenja šuma i degradacije šumskih resursa, koja sve više jača uslijed intenziviranja nelegalnih praksi unutar sektora šumarstva. Posljedice nelegalnih aktivnosti odražavaju se kroz gubitak biološke raznolikosti, povećane emisije stakleničkih plinova, kao i snažan utjecaj na kvalitetu života zajednica koje ovise o proizvodima i uslugama šuma. Iako je nedavno sve više pažnje, kako naučno tako i politički, posvećeno problemu ilegalnih aktivnosti u sektoru šumarstva, nedostatak preciznih podataka o uzrocima, obimu, vrstama i posljedicama ovih aktivnosti još uvijek predstavlja prepreku u pronalaženju odgovarajućih mjera za njihovu prevenciju.

Imajući na umu da su nelegalne aktivnosti u šumarstvu manifestacija niza uzročno povezanih ekonomskih, političkih i društvenih faktora, njihovo sveobuhvatno razumijevanje je glavni preduvjet za stvaranje i primjenu odgovarajućih mjera za njihovu prevenciju i suzbijanje. S obzirom na to da se radi o složenom društveno-političkom problemu, često se dešava da lokalna zajednica ne percipira krađu drveća kao zločin i aktivnost koja remeti stabilnost šumskih ekosistema, dok s druge strane, državne vlasti nemaju adekvatne kapacitete za dosljedno provođenje zakonskih odredbi (Tacconi, 2008).

Imajući u vidu činjenicu da ovaj tip aktivnosti donosi značajne ekonomske koristi onima koji se njima bave, može se zaključiti da suzbijanje korupcije i nelegalnih aktivnosti u šumarstvu zahtijeva dugoročne mjere i rješenja zasnovana na zajedničkom djelovanju relevantnih aktera i javnosti uopće.

Kroz ilegalne sječe šuma dolazi do devastacije prirodnih staništa, što dovodi do gubitka raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta. Ovaj gubitak biološke raznolikosti nije samo estetski problem, već i ozbiljno ugrožava ekosistemsku ravnotežu. Mnoge životinje, uključujući i one ugrožene vrste, gube svoja prirodna staništa, što može dovesti do njihovog izumiranja.

Uz to, nelegalne aktivnosti u šumarstvu utječu na i živote lokalnih zajednica. Šume pružaju vitalne resurse poput drva, hrane, vode i lijekova. Kada se šume uništavaju nelegalnim aktivnostima, lokalne zajednice gube izvore preživljavanja i prihoda. Nelegalna sječa i eksploatacija šuma ugrožavaju dugoročnu održivost šumskih resursa, čime se generalno umanjuju mogućnosti budućih generacija.

SMJERNICE ZA GRAĐANE – KORACI U OČUVANJU ŠUMA

Šume u BiH su od izuzetne važnosti te imaju veliki utjecaj na našu prirodnu baštinu, ekosisteme, biološku raznolikost i kvalitet života. Upravljanje šumama nije samo zadatak institucija i stručnjaka – već i građana koji imaju jednu od ključnih uloga u zaštiti i očuvanju ovog dragocjenog resursa. Kroz svoje svakodnevne odluke i akcije, građani mogu direktno utjecati na budućnost šuma i šumskih resursa.

Edukacija i informisanje

Duboko razumijevanje problema je prvi korak. Upoznajte se sa značajem šuma za klimu, biološku raznolikost, vodne resurse i ekonomiju. Informišite se o negativnim posljedicama nelegalnih aktivnosti na šumskim područjima i njihovom utjecaju na vas i vašu zajednicu.

Podržavanje legalne trgovine drvetom

Pri kupovini drvnih proizvoda obratite pažnju na certifikate koji garantuju legalno porijeklo. Time ćete podržati održivo gospodarenje šumama i doprinijeti smanjenju ilegalnih sječa.

Prijava nelegalnih aktivnosti

Budite građanski aktivni. Ako svjedočite nezakonitim aktivnostima poput neovlaštenih sječa, ilegalne trgovine drvetom ili devastaciji prirodnih staništa, odmah prijavite nadležnim institucijama ili nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prirode.

Savjesno ponašanje

U prirodi se ponašajte odgovorno. Ne palite vatru na zabranjenim mjestima, koristite označene staze i obavezno odnesite sa sobom svoje smeće. Vaša briga o prirodi ima dugotrajni efekat na očuvanje ekosistema.

Uključivanje u lokalne akcije

Učestvujte u volonterskim akcijama čišćenja šuma. Time ne samo da pomažete očuvanju okoliša već i osnažujete lokalnu zajednicu da se aktivno bori protiv neodgovornog postupanja.

Podrška lokalnim inicijativama

Pridružite se udruženjima i organizacijama koje se bore za zaštitu šuma i okoliša. Vaša podrška njihovim projektima, donacijama ili volontiranjem, može značiti puno u borbi protiv ilegalnih aktivnosti.

Građanska uključenost

Pratite planove i strategije upravljanja šumama koji se donose na lokalnom i državnom nivou. Učestvujte u javnim raspravama, dajte svoj glas i pridružite se inicijativama za unapređenje politika upravljanja šumama.

Promocija svijesti

Dijelite sa svojim okruženjem informacije o značaju očuvanja šuma. Razgovarajte sa prijateljima, porodicom i komšijama o važnosti odgovornog ponašanja prema prirodi.

Sudjelovanje svakog građanina u očuvanju šuma ima dalekosežne efekte. Građanska odgovornost može oblikovati budućnost šuma i prirode općenito. Odluke koje donosimo danas imaju moć da osiguraju zdrave šume za buduće generacije i stvaraju trajnu harmoniju između prirode i ljudi.

LIFE PROJEKAT - NOVA ŠUMA (ENG. NEW FOREST), ENGLESKA - ZAJEDNIČKA VIZIJA ZA USPJEŠNU ZAŠTITU

OPIS

LIFE Projekat "New Forest" je ambiciozna inicijativa koja je imala za cilj uspostaviti održive prakse upravljanja šumskim resursima u New Forestu, engleskoj regiji bogatoj šumama i bioraznolikošću. Projekat je bio usmjeren na stvaranje zajedničke vizije za uspješnu zaštitu šumskog područja.

AKTIVNOSTI

Aktivnosti projekta uključivale su:

- Partnerstvo između lokalnih vlasti, organizacija za zaštitu prirode i zajednica s ciljem razvoja održivih planova upravljanja šumama.
- Implementaciju praksi održivog korištenja resursa i promicanje svijesti o važnosti očuvanja šumskih ekosistema.
- Obrazovne programe i radionice za lokalne stanovnike kako bi se povećala svijest o ulozi šuma u okolišu i društvu.
- Praćenje i istraživanje kako bi se procijenili učinci projekta na šumski ekosistem.

REZULTAT

Kroz saradnju i zajednički napor, LIFE Projekat "New Forest" postigao je značajan napredak u uspostavi održivih praksi upravljanja šumama u New Forestu. Projekat je doprinio očuvanju biološke raznolikosti, unapređenju ekosistema i podizanju svijesti o važnosti šuma za lokalnu i širu zajednicu.

Ovaj primjer pokazuje kako se kroz saradnju među različitim zainteresovanim stranama može postići uspješna zaštita šuma i promicanje održivih praksi, što rezultira krajnje pozitivnim utjecajem na okoliš i društvo.

HRABRE GRAĐANKE KRUŠČICE – ZABRANA IZGRADNJE MINI HIDROELEKTRANA

OPIS

Hrabre žene iz naselja Kruščica, nedaleko od Viteza, Bosna i Hercegovina, su 2017. godine ostvarile nevjerojatan uspjeh u očuvanju svoje rijeke i okoliša. U to vrijeme, Kruščica je bila suočena s prijetnjom izgradnje mini hidroelektrane koja bi značajno ugrozila ekosistem rijeke. Investitori su planirali izgradnju na tom području, što je prijetilo da dovede do devastacije okoliša i uništenja prirodnih resursa.

AKTIVNOSTI

Hrabre žene iz Kruščice odlučile su se suprotstaviti ovoj izgradnji. Organizirale su se i odlučile braniti rijeku svojim tijelima. Tokom 505 dana, blokirale su most kako bi spriječile prolazak građevinskih mašina i radnika na tom projektu. Njihova upornost i nepokolebljiva volja bile su ključne u očuvanju rijeke.

REZULTAT

Ova nevjerojatna borba žena iz Kruščice dovela je do iznimno važnih rezultata. Projekat mini hidroelektrane nije uspio, a rijeka Kruščica ostala je netaknuta i zaštićena. Njihov podvig postao je inspiracija i simbol borbe za očuvanje okoliša i prirodnih resursa, ne samo u svojoj zajednici, već i širom svijeta.

A black and white photograph of a man with a beard and mustache, wearing a plaid shirt, shouting into a megaphone. He is looking slightly to the left with a determined expression. The background is blurred, showing other people at what appears to be a protest or public gathering.

EKOLOŠKI PROTESTI U BEOGRADU, SRBIJA – GRAĐANSKA REVOLUCIJA

OPIS

Pokret građana - Ekološki ustanak izrastao je iz niza ekoloških akcija u Srbiji 2021. godine. Na protestu, koji je okupio više hiljada ljudi, pozivalo se na moratorijum na izgradnju malih hidroelektrana i na intenzivnije pošumljavanje širom Srbije. U septembru iste godine održan je još jedan protest, a više od trideset ekoloških organizacija okupilo se oko transparenta „Ekološki ustanak“.

Posljednji događaj bio je katalizator za kontinuiranu seriju protesta ekoloških protesta tokom narednih mjeseci. Protesti građana su se posebno fokusirali na protivljenje rudarstvu jadarita u blizini rijeke Jadar.

REZULTAT

Kroz organizovanje protesta i javnih akcija, građani su uspjeli privući pažnju i angažovati širu zajednicu oko važnih pitanja ekologije. Ovaj primjer pokazuje da podrška velikog broja ljudi može izvršiti pritisak na vlasti i donosioce odluka da razmotre politike i projekte koji mogu imati negativne posljedice po okoliš. Osim toga, pokazuje i važnost saradnje među različitim ekološkim organizacijama kako bi se postigao veći utjecaj i postavili jasni zahtjevi. Kroz kontinuirane napore i mobilizaciju, građani su uspjeli postići konkretnu promjenu u fokusu političkih rasprava i potakli su društvo da se aktivno uključi u očuvanje prirodnih resursa.

KAMPANJA „SAVE ROSIA MONTANA“ U RUMUNIJI – GRAĐANI U BORBI PROTIV NELEGALNE SJEČE

OPIS

Jedan od primjera nedavnih projekata u kojima su građani imali značajan doprinos u očuvanju šuma i borbi protiv nelegalnih aktivnosti sječe je "Save Rosia Montana" kampanja u Rumuniji.

Rosia Montana je historijsko rudarsko naselje u Rumuniji gdje se planirala velika površinska eksploatacija zlata. Međutim, planovi su uključivali veliku devastaciju šuma i ekosistema te su izazvali zabrinutost lokalnog stanovništva, ekoloških aktivista i naučnika.

AKTIVNOSTI

Građani su se udružili u kampanji pod nazivom "Save Rosia Montana" kako bi zaustavili planirane aktivnosti eksploatacije i sječe šuma. Kampanja je uključivala:

- Edukaciju javnosti o ekološkim i kulturnim vrijednostima regije
- Organiziranje mirnih protesta, okupljanja i događaja kako bi se podigla svijest o situaciji
- Lobiranje kod vlasti i međunarodnih organizacija kako bi se zaštitila regija
- Upotrebu društvenih medija kako bi se privukla pažnja i podrška šire javnosti
- Saradnju s organizacijama za zaštitu okoliša i naučnicima kako bi se prikupile relevantne informacije i istraživanja.

REZULTAT

Zbog snažnog otpora građana i međunarodne podrške, planovi za površinsku eksploataciju zlata u Rosia Montani nisu uspjeli. Kampanja je postigla svoj cilj očuvanja šuma, okoliša i kulturne baštine u regiji. Ovaj primjer ilustrira kako su građani kroz saradnju, aktivizam i podizanje svijesti imali ključnu ulogu u zaustavljanju nelegalnih aktivnosti i očuvanju prirodnih resursa.

PODRŽANO OD:

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

Ova brošura je izrađena u okviru projekta „Aplikacija za anonimnu prijavu ilegalnih aktivnosti u šumarstvu uz pomoć građana – Faza II“, koji se implementira u okviru šireg programa „Podrška građanima u borbi protiv korupcije“ implementiranog od strane CCI uz finansijsku podršku USAID. Sadržaj brošure je isključiva odgovornost Inicijative za šumarstvo i okoliš – FEA i ne mora nužno odražavati stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.